

Knihovna Třinec 2020 - Marika Zadembská a Hana Pietrová

Autor: Hana Pietrová , Marika Zadembská

Číslo: roč. 6, č. 5/2020

Rubrika: Impulsy u kávy

Klíčová slova:

1. Environmentální vzdělávání mělo být zastřešujícím tématem přehlídky OKnA 2020. Proč bylo zvoleno zrovna toto téma?

Naše planeta se potýká s obrovskými ekonomickými, sociálními a environmentálními problémy. V září 2015 přijaly všechny členské státy OSN 17 Cílů udržitelného rozvoje (Sustainable Development Goals - SDGs), které mají tyto problémy do roku 2030 vyřešit. Jedním z cílů je i ochrana naší planety před změnou klimatu. Zvolené téma "Příroda potřebuje i tebe" tak reflektuje jeden z klíčových cílů udržitelného rozvoje. Ostatně tématům SDG bude v knihovnách ČR věnován celý následující rok.

2. OKNa 2020 letos bohužel neproběhla, jak to vypadá s jejich konáním v příštím roce?

Celostátní soutěžní přehlídka s názvem O knihovnických aktivitách (OKnA) se letos bohužel nemohla konat, my doufáme, že vše, co bylo předchystáno a připraveno, využijeme příští jaro v Liberci. Téma "Příroda potřebuje i tebe" jsme ponechali stejné, ale znovu vyzveme odvážné knihovníky a knihovnice k aktivní účasti na přehlídce. V letošním roce se přihlásilo soutěžících opravdu hodně a věříme, že tomu tak bude i roce příštím. Pořadatelem tedy zůstává Krajská vědecká knihovna v Liberci a přesný termín přehlídky bude brzy vyhlášen.

Na soutěžní přehlídku OKnA se každoročně sjíždějí knihovníci z celé České republiky. Cílem je prezentovat a ocenit nejlepší programy pro děti a mládež, které by se měly stát zdrojem inspirace pro ostatní knihovny. Na předem daná témata připravují lekce, které prezentují pozvaným třídám z místních škol. Výkony knihovníků pak hodnotí odborná porota složená z knihovníků, pedagogů a psychologů a dalších expertů na čtenářství a práci s dětmi. Součástí programu jsou také odpolední workshopy určené soutěžícím i divákům.

Přehlídka je tedy určena především knihovnicím a knihovníkům dětských knihoven, ale divákem může být kdokoliv. Cílová skupina se každý rok mění a volíme také nové téma. Letos tedy téma environmentální pro žáky prvního stupně základních škol.

3. Téma ekologie, ochrany životního prostředí a potřeba vzdělávání v této oblasti je v dnešní době u dětí a mládeže na vzestupu, přesto mnohé knihovny toto oblíbené téma v nabídce vzdělávacích programů nemají. Co byste doporučila pro čerpání inspirace, kdyby někdo chtěl s tímto tématem v knihovně začít?

Knihovna Třinec se tématům ochrany životního prostředí věnuje dlouhodobě na různých úrovních, a to jak pro dospělou veřejnost, tak v rámci programů pro děti a mládež. Co dělat, když chcete začít? Nejlépe se začíná a začínalo i nám, když se v dosahu knihovny danému tématu věnují i další neziskové a jiné organizace, neformální skupiny a jednotlivci, se kterými můžeme navázat spolupráci. Pak by měla být knihovna připravena připojit se a podporovat konkrétní téma. Rozhodně

doporučujeme zmapovat aktivní aktéry, kteří rozumí tématu, kdo už ve vaší komunitě a okolí pracuje s tématem, třeba místní ČSOP (Český svaz ochránců přírody), neziskové organizace, nezapomínejme na odbory životního prostředí a jejich výzvy nebo taky školní a vzdělávací projekty, které mohou být lokální, ale taky celorepublikové. Když začínáte, je skvělé sjet se na vlně aktuálního tématu, iniciativy nebo trendu. Zmapujte si tedy i to, co je pro lidi v tomto roce důležité, jaké téma se silně medializuje nebo naopak na co se třeba ve vaší lokalitě zapomíná. Můžeme pro inspiraci uvést konkrétní příklady spolupráce s dětmi, mladými lidmi a dospělými v Knihovně Třinec.

V Knihovně pro děti připravujeme pravidelně aktivity spojené s knihou a setkáním rodin. Knihy, které vybíráme, se často dotýkají tématu přírody, ochrany přírody a úcty k životu kolem nás. V rámci programu pro děti s knihou pak můžeme zvolit recyklační aktivity a vyrábíme si předměty spojené s příběhem, k tomu jsme mnohdy využívali příručku C.R.E.E.P - https://issuu.com/c.r.e.e.p/docs/guide_cz, která vznikla v místní neziskové organizaci Petrklíč Help, z. s., jako ekologická vzdělávací příručka pro nejmenší. Příručku jsme využili opakovaně i v rámci akce **Den Země**, během níž si dobrovolníci a knihovníci s dětmi vyráběli třeba <https://www.facebook.com/media/set/?vanity=knihovna.trinec&set=a.10154397680560024> recyklovaný papír nebo elektrické vampýry, kteří upozorňují na zhasínání světla v pokojíčku. Mnohdy stačí pohádky a příběhy, které dětem přinášíme v rámci letních programů, inscenovat přímo v přírodě jako třeba **Pohádkový les** <https://www.gorolweb.cz/letosni-pohadkovy-les-se-opet-tesil-velkemu-zajmu/>, **Večerníčky naživo** <https://www.gorolweb.cz/i-letos-se-muzete-tesit-na-vecernicky-nazivo/> nebo **Beskydské hřebenovky** <https://www.beskydske-hrebenovky.cz/> - aktivity mohou být spojeny třeba i s úklidem odpadků s rodiči a vždy se najde pohádka, která odkazuje na recyklování a péči o životní prostředí jako třeba o velrybě Grétě slovenské autorky Zuzany Mitošinkové.

V Mklubu (knihovně pro mladé) se věnujeme iniciativám a projektům spojených s tématem ochrany životního prostředí, protože toto téma krásně otevírá dveře dobrovolnických příležitostí a rozvoje aktivního občanství.

Spolupracujeme s organizací Člověk v tísni a v rámci festivalu **Jeden svět** <https://www.jedensvet.cz/2020/trinec-skolni-projekce> promítáme žákům a studentům dokumentární filmy, které se z části zabývají ekologickými tématy. Každoročně společně s našimi dobrovolníky o promítaných filmech diskutujeme se zajímavými hosty a školní projekce pořádáme v Třinci, Českém Těšíně, Jablunkově a Karviné. Filmy o životním prostředí se promítají i v rámci veřejných projekcí a diváci jsou zvyklí na ně chodit a diskutovat o nich. Díky této aktivitě se prostřednictvím diskusí po promítání tvoří zájmová skupina či neformální skupina, která se chce dále věnovat konkrétnímu tématu. A my jsme na to připraveni!

V minulosti se naši dobrovolníci angažovali ve studentském hnutí FFF (Fridays for future) a pořádali v naší knihovně Mklub schůzky pro organizaci studentů v rámci poklidných protestů v Ostravě.

Máme dobrovolníky, kteří sepsali dotační výzvu **Nadace Via Dobrodruzi** <https://www.nadacevia.cz/project/dobro-pro-slony/> a získali finanční podporu programu Dobro pro slony, v rámci něž pořádali sousedské snídaně, lekce pro školy a dražbu pro místní neziskovou organizaci Save-Elephants třineckého rodáka Arthura F. Sniegoně, jenž chrání slony v Africe. Dobrovolníci knihovně vybrali přes 35 tisíc a nadace částku zdvojnásobila.

Našla se i neformální skupina starších aktivních lidí, která podpořila vznik zelené střechy na autobusové zastávce v centru města <https://ehutnik.cz/zpravy/trinec-jde-cestou-ciste-dopravy-pomahaji-mu-firmy>.

Společně s dalšími městskými organizacemi se zapojujeme do příprav akcí **Uklidíme Česko, Týden**

čisté mobility nebo **Den země** <https://knihovnatrinec.cz/udalost/den-zeme-2019/>. V rámci jedné z těchto akcí vznikla i komunitní zahrádka <https://codokaze.knihovna.cz/zahradka-trinec/> pro naše čtenáře i nečtenáře.

4. Pracujete v třinecké knihovně, jak se k environmentální problematice staví přímo knihovna? Můžeme ji dát za vzor pro ostatní?

V knihovně je zavedeno třídění veškerého odpadu, máme i košíky na bio. A protože se papírový a plastový vytríděný odpad odváží jednou měsíčně, vidíme, kolik toho vyprodukujeme! Velké množství pytlů, zabírající před svozem celou nákladní rampu. Ale je potřeba to stále připomínat, především v kancelářích a na půjčovnách stále přežívá zvyk mít jeden koš.

Nevyhazujeme papíry, pokud to jde. Například nepovedné tisky či pracovní papíry necháme na “šmíráky”, papíry z flipů se snažíme používat oboustranně.

V minulosti jsme zavedli nákup eko úklidových prostředků, ale postupem času bohužel finanční stránka zvítězila a nakupují se běžné prostředky, pokud možno ve výhodných akcích. Hospodárnost tedy vítězí nad životním prostředím. Na druhou stranu možná nastal čas to přehodnotit, protože během posledních let ceny eko drogerie klesly a na trhu přibyla spousta nových a dostupných značek. Zkusíme se nad tím zamyslet! Alespoň samozřejmostí je nákup mýdla či úklidových prostředků ve velkých nádobách a postupné rozlévání do dávkovačů.

Nabádáme kolegy, aby byli šetrní. Používali myčku na nádobí a neoplachovali nádobí pod tekoucí vodou. Vypínali topení, když odcházejí z práce, nesvítili v místnostech, kde nikdo není apod. V zázemí je možné ušetřit, ale ve veřejných prostorách to tak snadné není, protože například v půjčovnách musí být dostatek světla po celou otevírací dobu. Ale zase používáme např. LED svítidla, pokud je to možné, a nahrazujeme postupně i ostatní osvětlení za LED. Výhodou více pracovníků na pracovišti pak může být i omezení plýtvání jídlem, protože si vzájemně nabízejí své přebytky, či je přinášejí i ze svých domovů. Ujalo se rčení, že “v knihovně se všechno se..., tedy sní.” :)

ZADEMBSKÁ, Marika a PIETROVÁ, Hana. Knihovna Třinec 2020 – Marika Zadembská a Hana Pietrová. *Impulsy: Inspirace, náměty a trendy dětského čtenářství* [online]. 2020, roč. 6, č. 5 [cit. 2020-12-11].

Dostupný z WWW: impulsy.kjm.cz/impulsy-clanek/zadembska-pietrova.
ISSN 2336-727X.